

DaimlerChrysler AG
vastaan
Euroopan yhteisöjen komissio

Kilpailu — EY 81 artikla — Kartellit tai muut yhteisjärjestelyt — Edustussopimus —
Moottoriajoneuvojen jälleenmyynti — Taloudellinen kokonaisuus — Toimenpiteet,
joilla rajoitetaan moottoriajoneuvojen rinnakkaismyyntiä — Hintojen
vahvistaminen — Asetus (EY) N:o 1475/95 — Sakko

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio (viides jaosto)
15.9.2005 II - 3326

Tuomion tiivistelmä

1. *Kilpailu — Kartellit tai muut yhteisjärjestelyt — Yritysten väliset sopimukset — Käsite —
Kahdensivuliset tai monensivuliset menettelytavat kuuluvat käsitteen piiriin — Yksipuolinen
menettelytapa ei kuulu käsitteen piiriin*
(EY 81 artiklan 1 kohta)
2. *Kilpailu — Yhteisön oikeussäännöt — Yritys — Käsite — Taloudellinen kokonaisuus —
Erilliset oikeushenkilöt, joita yhdistää edustussopimus — Edellytykset taloudellisen
kokonaisuuden olemassaololle*
(EY 81 artiklan 1 kohta)

3. *Kilpailu — Kartellit tai muut yhteisjärjestelyt — Kielto — Ryhmäpoikkeus — Asetus N:o 1475/95 — Jälleenmyynnin käsite*
(Komission asetuksen N:o 1475/95 10 artiklan 12 kohta)
4. *Kilpailu — Hallinnollinen menettely — Väitetiedoksianto — Välttämätön sisältö — Puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen*
(Neuvoston asetuksen N:o 17 19 artiklan 1 kohta; komission asetuksen N:o 99/63 2 ja 4 artikla)
5. *Kilpailu — Kartellit tai muut yhteisjärjestelyt — Yhdenmukaistettu menettelytapa — Käsite — Yhteensovittaminen ja yhteistyö, jotka ovat ristiriidassa sen kanssa, että jokaisen yrityksen on määriteltävä itsenäisesti markkinakäyttäytymisensä*
(EY 81 artiklan 1 kohta)
6. *Kilpailu — Kartellit tai muut yhteisjärjestelyt — Yritysten väliset sopimukset — Komission on esitettävä näyttö kilpailusääntöjen rikkomisesta — Esitetty näyttö osallistumisesta kokouksiin, joilla on kilpailunvastainen tarkoitus — Yrityksen on esitettävä näyttö siitä, että se on sanoutunut irti päätöksistä, joista sen on katsottu olevan vastuussa*
(EY 81 artiklan 1 kohta)
7. *Kilpailu — Kartellit tai muut yhteisjärjestelyt — Yritysten yhteenliittymien päätökset — Yhteenliittymän tekemä sitomaton päätös, jota yhteenliittymän jäsenet soveltavat, katsotaan yritysten yhteenliittymän päätökseksi*
(EY 81 artiklan 1 kohta)
8. *Kilpailu — Kartellit tai muut yhteisjärjestelyt — Vaikutus jäsenvaltioiden väliseen kauppaan — Yhteisjärjestely, jonka vaikutukset ulottuvat jäsenvaltion koko alueelle — Automaattinen vaikutus*
(EY 81 artiklan 1 kohta)
9. *Kilpailu — Yhteisön oikeussäännöt — Tytäryhtiö rikkoo kilpailusääntöjä — Emoyhtiön joutuminen vastuuseen — Edellytykset — Sillä seikalla, että tytäryhtiö on eri oikeushenkilö, ei ole merkitystä — Sen seikan merkitys, että emoyhtiö omistaa tytäryhtiön osakepääoman kokonaan — Emoyhtiön velvollisuus kumota oletama siitä, että se todella käyttää määräämisvaltaa tytäryhtiössään*
(EY 81 artiklan 1 kohta)

1. EY 81 artiklan 1 kohdassa määrätty kielto koskee yksinomaan yritysten välisen sopimusten, yritysten yhteenliittymien päätösten tai yritysten yhdenmu-

kaistettujen menettelytapojen muodossa toteutettuja kahden- tai monenvälisiä yhdenmukaistettuja menettelytapoja. Näin ollen tässä säännöksessä tarkoite-

tun sopimuksen käsitteessä on keskeistä vähintään kahden sopimuspuolen yhteisymmärrys. Tästä seuraa, että jos yrityksen päätös on sen yksipuolista toimintaa, tässä artiklassa määrätty kiello ei koske tätä päätöstä.

(ks. 83 ja 84 kohta)

2. Kilpailusääntöjen soveltamisessa eri oikeushenkilöllisyydestä johtuva muodollinen ero kahden yhtiön välillä ei ole ratkaisevaa; merkityksellistä on niiden markkinakäyttäytymisen mahdollinen yhteneväisyys. Voi siis osoittautua tarpeelliseksi selvittää, muodostavatko kaksi yhtiötä, jotka ovat eri oikeushenkilöitä, sellaisen yhden ja saman yrityksen tai taloudellisen yksikön tai kuuluvatko ne sellaiseen yhteen ja samaan yritykseen tai taloudelliseen yksikköön, joka käytätty yhdenmukaisesti markkinoilla.

Tällainen tilanne ei ole kysymyksessä pelkästään tapauksissa, joissa yhtiöiden välillä on emoyhtiön ja tytäryhtiön suhde, vaan näin voi olla myös tietyissä olosuhteissa yhtiön ja sen kauppaedustajan tai päämiehen ja tämän edustajan välisessä suhteessa. EY 81 artiklan soveltamisen osalta kysymys siitä, muodostavatko päämies ja tämän välittäjä tai "kauppaedustaja" taloudellisen kokonai-

suuden, kun toinen on ensimmäisen yritykseen kuuluva apuelin, on tärkeä sen selvittämiseksi, kuuluuko tietty käyttäytyminen tämän artiklan soveltamisalaan. Jos siten välittäjä toimii päämiehensä hyväksi, sitä voidaan pääsääntöisesti pitää päämiehen yritykseen kuuluvana apuelimenä ja velvoitettuna noudattamaan päämiehen ohjeita ja se muodostaa näin, samoin kuin työsuhteessa oleva työntekijä, tämän yrityksen kanssa yhden taloudellisen kokonaisuuden.

Asia on toisin, jos päämiehen ja sen edustajien välillä tehdyissä sopimuksissa edustajille annetaan tai jätetään toiminnoja, jotka taloudelliselta merkitykseltään vastaavat itsenäisen kauppiaan toimintoja, koska kyseiset toiminnot käsittävät sen, että mainituilla edustajilla on taloudellinen riski tuotteiden myynnistä tai kolmansien kanssa tehtyjen sopimusten täytäntöönpanosta. Edustajien voidaan näin ollen katsoa menettävän asemansa itsenäisinä taloudellisinä toimijoina vain silloin, kun niillä ei ole mitään päämiehen lukuun tehdyistä sopimuksista

aiheutuvaa riskiä ja kun ne toimivat päämiehen yritykseen kuuluvina apueliminä. Kun siis edustaja — vaikka se onkin eri oikeushenkilö — ei päättä itsenäisesti markkinakäyttäytymisestään vaan soveltaa päämieheltään saamiaan ohjeita, EY 81 artiklan 1 kohdassa määrättyjä kieltoja ei sovelleta edustajan ja sen päämiehen, jonka kanssa edustaja muodostaa taloudellisen kokonaisuuden, väliseen suhteeseen.

(ks. 85–88 kohta)

3. [EY 81] artiklan 3 kohdan soveltamisesta moottoriajoneuvojen jälleenmyyntiä ja huoltopalvelua koskevien sopimusten ryhmiin annetun asetuksen N:o 1475/95 10 artiklan 12 kohtaan sisältyvästä sanan ”jälleenmyynti” määritelmästä johtuu, että tavarantoimittajan mahdollisuus kieltää jakelijoita tekemästä toimituksia ”jälleenmyyntiin” rinnastettaville luonnollisille henkilöille tai oikeushenkilöille rajoittuu tapauksiin, joissa nämä jälleenmyyjät luovuttavat uusia ajoneuvoja. Leasingsopimusten, joihin sisältyy omistusoikeuden siirtyminen tai osto-oikeus ennen sopimuksen päättymistä, tämänkaltaisella rinnastamisella jälleenmyyntiin pyritään tekemään tavarantoimittajalle mahdolliseksi varmistaa jakeluverkon koskematto-

muus välttämällä se, että leasingsopimusta käytettäisiin yksinmyyntiverkon ulkopuolella helpottamaan vielä uuden ajoneuvon omistusoikeuden hankkimista.

(ks. 153 kohta)

4. Komission on annettava tiedoksi väitteet, joihin se vetoaa asianomaisia yrityksiä ja yhteenliittymiä vastaan, ja se voi päätöksissään ottaa huomioon vain väitteet, joiden osalta näille on varattu tilaisuus esittää asianmukaisesti huomautuksensa komission esittämien tosi-seikkojen, väitteiden ja asianhaarojen paikkansapitävyydestä ja merkityksestä.

Väitetiedoksiannon on sisällettävä niin selvästi muotoiltu — vaikka vain tiivistelmän muodossa esitetty — selvitys väitteistä, että asianomaiset voivat tosiasiallisesti saada tiedon siitä käyttäytymisestä, josta komissio niitä moittii. Vain tämän edellytyksen täyttäessään väitetiedoksianto voi täyttää sen tehtävän, joka sille on yhteisön asetuksilla annettu, eli antaa yrityksille kaikki sellaiset tiedot, joita ne tarvitsevat pystyäkseen tehokkaasti puolustautumaan ennen kuin komissio tekee lopullisen päätöksen. Kyseistä vaatimusta noudatetaan, jos päätöksessä ei aseteta asianomaisten henkilöiden vastuulle väitetiedoksiannonssa tarkoitetuista rikkomisista poikkeavia rikkomisia ja jos siinä esitetään

ainoastaan ne tosiseikat, joista asianomaisilla henkilöillä on ollut mahdollisuus lausua. Komission lopullisen päätöksen ei kuitenkaan tarvitse välttämättä täydellisesti vastata esitystä väitteistä.

kyseessä olevat yritykset ovat ilmaisseet yhteisen tahtonsa käyttäytyä markkinoilla tietyllä tavalla.

Kun väitetiedoksiannossa ilmoitetaan selkeästi, minkälaisesta kilpailuoikeuden rikkomisesta kyseistä yritystä moititaan ja mitkä ovat ne olennaiset tosiseikat, joihin tältä osin vedotaan, kyseinen yritys voi vastata tähän syytökseen ja puolustaa oikeuksiaan. Se, että väitteet esitetään myöhemmin komission tekemässä päätöksessä, jossa taloudellinen sopimus luonnehditaan "vertikaaliseksi" tai "horisontaaliseksi", ei muuta väitteitä aineellisesti siitä, millaisina ne on väitetiedoksiannossa esitetty.

(ks. 188, 189 ja 192 kohta)

Yhteensovittamisen ja yhteistyön kriteerejä, jotka eivät edellytä todellisen "suunnitelman" laatimista, on tulkittava perustamissopimuksen kilpailua koskeviin määräyksiin kuuluvan sellaisen ajatuksen valossa, jonka mukaan jokaisen taloudellisen toimijan on määriteltävä itsenäisesti se toimintatapa, jota se aikoo noudattaa yhteismarkkinoilla. Vaikka tämä itsenäisyyden edellytys ei sulje pois taloudellisten toimijoiden oikeutta sopeutua älykkäästi kilpailijoidensa todettuun tai niiltä odotettuun käyttäytymiseen, sen kanssa on kuitenkin jyrkästi ristiriidassa se, että tällaisten toimijoiden välillä olisi suoria tai epäsuoria kontakteja, joilla on joko tarkoitus vaikuttaa jonkin tosiasiallisen tai mahdollisen kilpailijan markkinakäyttäytymiseen tai paljastaa tällaiselle kilpailijalle se, kuinka yritys itse on päättänyt käyttäytyä tai kuinka se aikoo itse käyttäytyä markkinoilla, tai joilla on tällaisia vaikutuksia.

5. Jotta kyseessä olisi EY 81 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu sopimus, riittää, että

(ks. 199 ja 200 kohta)

6. Kun kysymys on kilpailusääntöjen rikkomista koskevasta oikeudenkäynnistä, komission on esitettävä selvitys niistä kilpailusääntöjen rikkomisista, jotka se on katsonut tapahtuneeksi, ja oikeudellisesti riittävä näyttö kilpailusääntöjen rikkomisen muodostavista tosiseikoista.

yritysten yhteenliittymän päätökseksi ilman, että sen olisi välttämättä oltava asianomaisia jäseniä velvoittava, ainakin siltä osin kuin jäsenet, joita tämä päätös koskee, noudattavat sitä.

(ks. 210 kohta)

Silloin kun on näytetty, että yritys on osallistunut selvästi kilpailua rajoittaviin yritysten välisiin kokouksiin, kyseisen yrityksen on kuitenkin esitettävä selvitys siitä, että sen osallistumisella kyseisiin kokouksiin ei ollut kilpailua rajoittavaa tarkoitusta, osoittamalla ilmoittaneensa kilpailijoilleen, että sillä oli näihin kokouksiin osallistuessaan kilpailijoihin nähden eri tarkoitus. Ilman tällaista irtisanoutumista koskevaa näyttöä se seikka, että kyseinen yritys ei mukaudu siihen, mitä näissä kokouksissa on sovittu, ei estä sitä, etteikö yritys olisi täysin vastuussa osallistumisestaan yhteisjärjestelyyn.

8. Yritysten välinen yhteisjärjestely, joka ulottuu yhden jäsenvaltion koko alueelle, on jo luonteeltaan sellainen, että se lujittaa kansallista markkinoiden eristämistä ja haittaa näin perustamissopimuksessa tavoiteltua taloudellista vuorovaikutusta.

(ks. 212 kohta)

(ks. 201 ja 202 kohta)

7. Tietty toimenpide voidaan katsoa EY 81 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi

9. Se, että tytäryhtiönä oleva yritys on eri oikeushenkilö kuin emoyhtiönsä, ei riitä estämään sitä, että viimeksi mainitun yhtiön katsottaisiin olevan vastuussa tytäryhtiönsä käyttäytymisestä erityisesti silloin, kun tytäryhtiö ei itsenäisesti määrää markkinakäyttäytymisestään vaan noudattaa olennaisilta osin emoyhtiön sille antamia ohjeita.

Vaikka tältä osin se seikka, että emoyhtiö omistaa tytäryhtiön osakepääoman kokonaan, ei voi sellaisenaan riittää osoittamaan, että emoyhtiö todella käyttää määräämisvaltaa, mikä on edellytyksenä sille, että yhden yhtiön katsotaan olevan vastuussa toisen yhtiön toiminnasta, komissio voi perustaa päätöksensä tästä vastuuseen saattamisesta siihen, että emoyhtiö ei kiistä, että sillä on ollut mahdollisuus ratkaisevasti vaikuttaa tytäryhtiönsä liiketoimintapolitiikkaan, ja että emoyhtiö ei esitä tytäryhtiön itsenäisyyttä koskevia väittämiään tukevia todisteita. Kun tytäryhtiön osakepääoma omistetaan kokonaisuudessaan, komissio voi laillisesti olettaa, että emo-

yhtiö tosiasiallisesti vaikuttaa ratkaisevasti tytäryhtiönsä käyttäytymiseen, erityisesti jos emoyhtiö on hallinnollisessa menettelyssä esittäytynyt konserniyhtiöiden puolesta ainoaksi keskustelukumppaniksi.

Emoyhtiön on näin ollen kumottava tämä oletama riittävillä todisteilla.

(ks. 218–220 kohta)